

ELINVOIMAA KULTTUURISTA

Kulttuurikuntien kansallinen kehittämisohjelma

Valmisteluinfo 18.2.2025

Kehittämistyön tausta

- Lähtökohtana kansallisten asiantuntijoiden ja kulttuurikuntien yhteinen näkemys aineettoman arvonluonnin kasvudynamiikan kehittamisestä ja sen potentiaalin löytämisestä ja edistämisestä
- Yleisesti tiedostetaan, että lähivuosina julkiset varat kohdentuvat entistä enemmän turvallisuuteen ja puolustukseen, teknologiaan ja talouteen sekä terveydenhoitoon ja koulutukseen
- Käsillä on kokonaisvaltainen murros, joka muuttaa olennaisesti ihmisen suhteen talouteen ja teknologiaan sekä laajemmin yhteiskuntaan. Miten turvaamme jatkossa ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin sekä kulttuurin kestävyys? Miten nähdään ihmisyyys ja arvot, kulttuurin, tieteiden ja taiteiden tila ja merkitys? Miten paikkakunnat voivat selvitä ja uudistua? Miten luomme uutta elinvoimaa?
- Kansallisten asiantuntijoiden Elinvoimaa kulttuurista -aivoriihi kokoontui kesäkuussa 2024 Serlachius Kartanolle Mänttään pohtimaan kansallisen kehitysohjelman tarvetta ja julkaisi asiantuntijapuheenvuorot yhteisessä pamfletissa
- Syntyi suunnitelma kulttuurin roolin vahvistamiseksi Suomen alueiden ja kaupunkien elinvoiman lisäämiseksi (kansallisena ohjelmana)

Kehittämistyön tausta: pamfletti, aivoriihi ja verkosto

- Pamfletin kirjoittajat:
Anne Brunila, Ralf Gothóni, Henna Helander, Kaarlo Hildén, Juha Huuskonen, Eero Kasanen, Kari Pulkki, Pirkko Kasanen, Kari Korkman, Mikko Kosonen, Seija Kulkki, Panu Lehtovuori, Rainer Mahlamäki, Rosa Meriläinen, Marjo Mäenpää, Markku Mäkijärvi, Marko Nenonen, Rudolf Laine, Matti Rautiola, Tiina Ritvala, Matti Saarinen, Pirjo Sanaksenaho, Jukka Savolainen, Erik Söderblom, Yrjö Sotamaa (toim.)
- https://manttavilppula.fi/wp-content/uploads/2024/07/Elinvoimaa_Kulttuurista_Pamfletti_26_6_24.pdf
- Elinvoimaa kulttuurista –aivoriihi 60 asiantuntijan voimin
Serlachius Kartanolla 26.6.2024
- Kulttuurikuntien verkottajana toiminut
kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö Antti Korkka / Mänttä-Vilppula
- Pamfletti II suunniteltu toteutettavaksi kevätkaudella 2025

ELINVOIMAA
KULTTUURISTA

Kehittämisohjelman tavoitteet

- Toteuttaa monivuotinen Elinvoimaa Kulttuurista -hankekokonaisuus kulttuurin, tieteiden ja taiteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi ja merkittävyyden vahvistamiseksi kytkeytyen kulttuuritoiminnastaan tunnettujen paikkakuntien (pienet- ja keskisuuret kulttuurikunnat) keskinäiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä uudenlaisen kasvu- ja kehitysdynamiikan luomiseen
- Kehittämisohjelman osana käynnistetään kulttuurin, tieteiden ja taiteiden vahvistamiseksi kunta- ja yliopistoyhteistyöllä uudenlainen ja kokeellinen tutkimus- ja kehittämistyö
 - TKI-toiminnan kautta vahvistetaan kulttuurisesti orientoituvien alueiden, kaupunkien ja paikkakuntien infrastruktuuria, palveluja ja elinkeinotoimintaa
 - Samalla luodaan uudenlaisia sisällöllisiä, sosiaalisia, yhteiskunnallisia, taloudellisia ja teknologisia innovaatioita paikallisesti ja kansallisesti sekä kansainväliseen yhteistyöhön tukeutuen
- Toiminnallisena tavoitteena on elinvoimaisten kasvua edistävien ekosysteemien luominen, kehittäminen ja vahvistaminen ohjelmatyössä mukana olevissa kunnissa
 - Luodaan uusia kansallisesti merkittäviä innovaatioita ja investointeja
 - Toteutetaan aineettoman arvонуonnin tutkimusta sekä uudenlaista tietotaitoa toimijoiden osaamiskapasiteettia nostamalla
- Kehittämisohjelma tukee kansallista strategia-ajattelua tulevaisuusajattelun vahvistamisessa, ennakointitietojen hyödyntämisessä ja merkittävien yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämisessä
- Perustana Kulttuuripoliittinen selonteko ja Luovan talouden kasvustrategia

Osallistuvat kulttuurikunnat

- Elinvoimaa kulttuurista kansallisessa kehittämisohjelmassa on kulttuurisesti orientoituneiden alueiden, kaupunkien ja paikkakuntien elinvoiman vahvistamisella tärkeä rooli
- Verkostotyön kautta nostetaan kulttuurin ja luovien alojen alueellista vaikuttavuutta ja uudenlaista kasvudynamiikkaa sekä kansainvälistä yhteistyötä
 - Kohteena ovat kansallisesti tunnetut pienet- ja keskisuuret kulttuurikunnat, jotka ylläpitävät omalla toiminnallaan kansallisesti tärkeää kulttuuriomaisuutta tapahtumien ja/tai instituutioiden kautta
 - Useimmat kohdekunnat sijaitsevat isojen kasvukeskusten ulkopuolella tai reuna-alueilla etsien uusia ratkaisuja resurssi- ja rahoitushaasteisiin sekä toimintojen kehittämiseen/uudistamiseen
 - Verkottuminen yhteiseen kehittämishankkeeseen on perustunut kuntien omaan kiinnostukseen, tahtotilaan ja vapaaehtoisuuteen
 - Hankevalmistelua ovat toteuttaneet Pietarsaari, Raasepori, Riihimäki ja Mänttä-Vilppula
- Kiinnostuksensa esittäneet 17 kaupunkia/kuntaa (2024):
Järvenpää, Kauniainen, Kaustinen, Kemiönsaari, Kotka, Lieksa, Loviisa, Mänttä-Vilppula, Paimio, Pietarsaari, Pori, Raasepori, Riihimäki, Ruovesi, Savonlinna, Sodankylä, Tuusula
- Suunnitellussa myös yhteistyömallit alueellisesti vaikuttavaa kulttuuri- ja luovien alojen kehittämistä tekevien kaupunkien kanssa (esim. Espoo, Kuopio ja Tampere)

OHJELMATYÖN SISÄLTÖ

1. Verkostotyö (koordinointi ja hallinnointi)
2. Osaamisen, ennakkoinnin ja tietotaidon kehittäminen
3. Vuosittaisseminaarit (kunnissa kiertävä malli)
4. Kansainväliset verkostokumppanuudet
5. Kuntakohtaiset elinvoimapilotit

Ohjelmatyön sisältö

1. Koordinointi ja hallinnointi

- Verkoston koordinointi, hankehallinnointi ja toiminnan suunnittelu
- Sisäinen ja ulkoinen viestintä
- Yhteismarkkinointi (kulttuurikuntien yhteinen kansallinen ja kansainvälinen näkyvyys)
- Asiantuntijatyön ja tutkimuksen edistäminen kohdekunnissa
- Yhteisten prosessien ja koulutusten suunnittelu/toteuttaminen asiantuntija- ja tutkimusyhteistyöllä

2. Osaamisen, ennakkoinnin ja tietotaidon kehittäminen

- Toteutetaan lähtökohta-analyysit osallistuvista kunnista (sis. kulttuurin, vapaa-aikapalveluiden ja luovien alojen vaikuttavuuden mitattavuuden)
- Osaamisprosessien edistäminen (sis. strategiaosaaminen, tulo- ja työllisyysvaikutusten selvitykset, kehittämisanalyysit ja -polut, poikkihallinnollinen innovatiivinen kehittäminen)
- Uudet kehittämisen metodit (esim. design methodology -mallit)
- Arvopohjat ja vaikuttavuus (sis. resilienssi ja hyvinvointi, kestävyys, teknologiamurros, monikulttuurisuus ja -kielisyys, kriisit)
- Aineettoman arvonluonnin kasvudynamiikan kehittäminen tutkimusyhteistyöllä

Ohjelmatyön sisältö

3. Vuosittaisseminaarit

- Vuosittainen verkostoa ja TKI-toimintaa sekä kansallista yleisöä yhdistävä asiantuntijaseminaari (kunnissa kiertävä malli)
- Tuodaan esille viimeisin tietotaito, asiantuntijuus, kv-yhteistyö ja toteutukset
- Tutkimusyhteistyö ja -tulokset (Aalto-yliopisto, Taideyliopisto, ...)
- Sis. myös paikalliseen toimintaan tutustumisen (ryhmäkierrokset ja ekskursiot osana 2 päivän toteutusta)
- Tunnustukset/palkinnot ja julkistukset

Ohjelmatyön sisältö

4. Kansainväliset verkostokumppanuudet (Eurooppalainen taso)

- Verkostokumppaniksi 5-6 Eurooppalaista kuntaa, jossa innovatiivisesti kehitetty/toteutettu aineettoman arvonluonnin lähtökohtia ja kasvun dynamiikkaa
- Yhteistyön pohjalta kumppanuuksilla edistetään seuraavia teemoja ja niihin liittyviä yhteisiä hankkeita:
 - Kestävyys ja resilienssi
 - Vetovoima (tulevaisuuden asukas, kulttuuri ja urheilukulttuuri, kulttuuriympäristöt/luonto)
 - Luovat-alat (klusterit ja hubit)
 - Kaupunkisuunnittelun uudet muodot (mm. tilat, paikat, toimintaympäristöt luoville toimijoille sekä asukkaille ja matkailijoille)
 - Elinkeinot ja kulttuuri/urheilu luomassa uutta (aineeton arvonluonti elinkeinona, yrittäjyyden kehittäminen)
- Kumppanuustoiminta sisältää myös vuosittaisen verkostotoimijoille järjestetyn koulutusmatkan (erillinen osallistumismaksu)
- Kumppanuudet synnyttävät uusia yhteistyöhankkeita (EU-hankkeet, mm. Luova Eurooppa)

Ohjelmatyön sisältö

5. Kuntakohtaiset elinvoimapilotit

- Toteutetaan valitut elinvoiman kehittämistoimenpiteet kussakin verkostokunnassa lähtökohta-analyysien ja kehittämisspolkujen sekä kv-yhteistyön pohjalta
- TKI-toteutus ja jatkokehittäminen kaikissa verkoston kunnissa
- Elinvoimapilotit toteutetaan asiantuntija- ja tutkimuspalveluihin kytkeytyvällä paikallisella residenssitoiminnalla (esim. design & social planning yliopistoyhteistyöllä)
- Kohteena esim.
nykyinen kehittämisen haaste (wicked problem),
ekosysteemin ja/tai klusterin kehittäminen,
uusi sosiaalinen tai taloudellinen innovaatio,
keskeinen investointi,
saavutettavuus,
kansainvälisyyden kehittäminen,
vetovoiman lisääminen,
uudet elinkeinot.

Ohjelmatyön sisällöt työpaketeiksi

Sisällöt tarkennetaan työpaketeiksi (Work Package) hankesuunnitelmaan 3/2025

- Kulttuurikuntien kansallisen kehittämisohjelman toteutus on suunniteltu toteutettavaksi kolmella rinnakkaisella hankkeella
- Rahoittajan ohjeena (rakennerahasto): Jokaiselle osatoteuttajalle tehdään oma hakemus!
- Koko ohjelmalla on yhteiset päätavoitteet, joita koordinoi hallinnoiva kunta (kunta 1)
- sisältöjen 1-4 jako: WP 1 ja WP 2 (tarkennetaan)
- sisällön 5 toteutus: WP 3

Toteutus WP-painotuksilla:

Kunta 1: Mänttä-Vilppula

WP 1 Verkostotyö (painotus tarkennetaan)

Kunta 2 : Raasepori

WP 2 Verkostotyö (painotus tarkennetaan)

Aalto-yliopisto (yliopistoverkosto)

WP 3 Elinvoimapilotit ja TKI-toiminta

OHJELMATYÖN TOTEUTTAMINEN RAKENNERAHASTOHANKKEESSA

2025-2028

Kansallisen kehittämisohjelman valmistelu

→ rakennerahastohaku 3/2025

Verkostotoiminta ja TKI-toiminnan kehittäminen kunnissa 2025-2028

- Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen (kansallinen rakennerahastohaku)
- 36 kk toteutus: tavoiterahoitus 475.000 - 525.000 euroa
- Rahoitus: kunnat ja Kuntaliitto (20%) + kansallinen hankerahoitus (80%)
- Kuntien verkostoyhteistyön sitoumukset hakemukseen
- Ohjelman / hankkeen hallinnointi:
 - toteutetaan kuntaverkoston valitseman/valitsemien kunnan/kuntien toimesta (2 vastuukuntaa)
 - yliopisto elinvoimapolttien toteutukseen

Valmistelussa tarkennetaan

- koordinaatiotyön sisällöt ja ohjelmatoimituksen kokonaisuus
- osaamisprosessien edistämisen tavat verkostossa ja kunnissa toimijoiden sitouttaminen
- lähtötietojen koonti/analyysi
- vuosittaistapaamiset, kulttuuriseminaari –toiminta (kevät ja syysseminaarit)
- yliopiston ja kehittämiskumppanien tehtävät kuntakohtaisessa kehittämisessä (kuntakohtaiset valinnat / painotukset prosessien edetessä)

KUNTALIITON YHTEISTYÖ

Verkoston yhteistyö Kuntaliiton kanssa

- Kuntaliitto toimii hankkeessa kansallisena asiantuntijana ja ohjausryhmäjäsenenä. Yhteistyö sitouttaa merkittävästi kuntia kansalliseen verkostotoimintaan ja mahdollistaa monipuolisen yhteistyön tietotaitojen ja tulosten välittämisessä kuntakenttään. Toiminta tukee Kuntaliiton tehtävää kuntayhteistyön lisäämisessä ja uudenlaisen verkostotoiminnan käynnistämisessä.
- Kuntaliiton roolina verkostohankkeessa 2025-2028:
 - tukea osallistumisellaan kuntien sitoutumista ja yhteistyötä verkostossa (synnytetään uudenlainen kansallinen verkosto pienten- ja keskisuurten kulttuurikuntien välille)
 - osallistua verkoston ohjausryhmän toimintaan (mukana osaltaan toiminnan suunnittelussa ja ohjausryhmäpäätöksissä)
 - viestittää verkostotyön tuloksista kansalliseen kuntakenttään (esim. uutiskirjeet ja yhteistyö Kuntaliiton tapahtumissa)
 - mahdollistaa Kuntaliiton tutkimusten, koulutusten ja tapahtumien yhteistyön verkostotoiminnassa
 - saada näkyvyyttä verkostotoiminnassa, viestinnässä ja vuosiseminaareissa
- Kuntaliiton sitoma rahoitus 29.000 euroa ja kuntien rahoitustavoite 76.000 euroa

VALMISTELUUSSA HUOMIOITAVAA

Valmistelussa muistettavaa!

- Kaikkien kuntien vastaukset verkkokyselyyn: dl 21.2
<https://taidekaupunki-mantta-vilppula-lv.creamailer.fi/survey/w0mjw8pbhcgpe>
- Kuntien sitoutumisliite toimitettava hakemukseen
 - Antti kokoaa/lähetää esittelytekstin kuntien päätöksentekoa varten 18.2.
 - untiin tulossa myös liitteenä tarkennettu kuntarahoitus- ja kustannusjakotaulukko (käsitellään tausta-aineistona, jota ei laiteta julkiseksi liitteeksi päätöksiin)
 - kunnan allekirjoittama sitoumus /viranhaltijapäätös / lautakuntapäätös toimitettava hankehakemuksen liitteeksi (pdf) 24.3. mennessä (viim. viikon 13 aikana): antti.korkka@taidekaupunki.fi
 - haun dl on 31.3.2025 (Haun hallinnointi: Mänttä-Vilppula, Raasepori, Aalto-yliopisto)
- Yhteinen aineistopankki tulossa: verkostolle teams-kansio (aineistot, taulukot, hakuasiakirjat).
- Pamfletti II pyydetään kuntakirjoittajia (toim. Yrjö Sotamaa): Mänttä-Vilppula, Pietarsaari, Riihimäki, Kuntaliitto... Halukkaiden viesti Antille tai suoraan Yrjö Sotamaalle.
- Verkoston työpajatyypinen seminaari on suunniteltu pidettäväksi 17.6. tai 18.6.
 - paikka vielä avoin, valitaan kyselyn kiinnostuksen pohjalta (yhteistyö Kuntaliitto ja Elävät kaupunkikeskustat ry)
- Hankeyhteistyö: Espoon kulttuuriverkosto/hankkeet (osaamisen kehittäminen) + kulttuuriseminaariyhteistyö: KUTU-päivät Espoo 2025 (marraskuu) ja Kotka 2026

KIITOS TYÖRYHMÄN PUOLESTA

Antti Korkka, Mänttä-Vilppula

Päivi Rosnell, Pietarsaari

Peter Roos, Raasepori

Lyti Aaltonen, Riihimäki

Seija Kulkki, asiantuntija

Yrjö Sotamaa, asiantuntija

Antti Korkka

Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Mänttä-Vilppulan kaupunki

antti.korkka@taidekaupunki.fi

+358 (0)44 4288 210

manttavilppula.fi